

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příklad inspirativní praxe

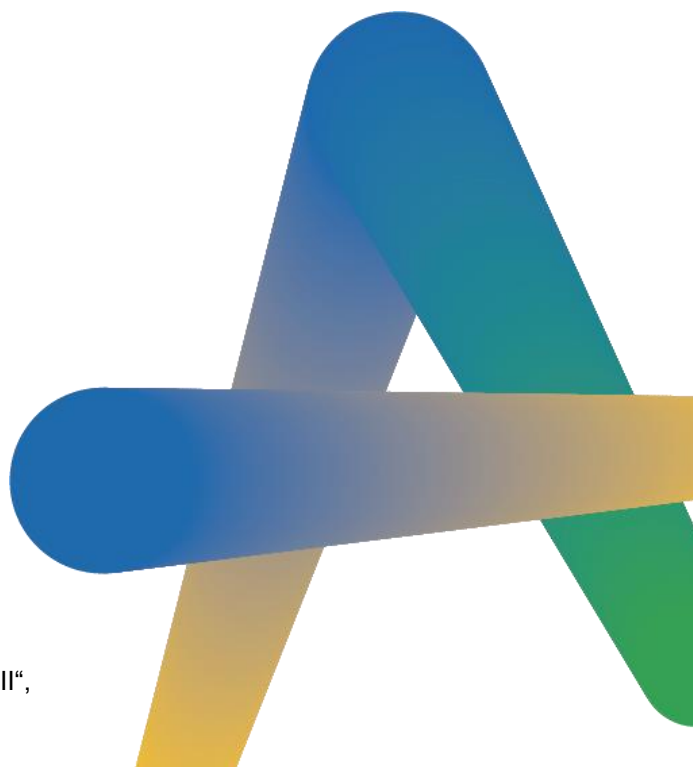
POD ZÁVOJEM POTÍŽÍ MŮŽE BÝT UKRYTÝ POKLAD

Autorka PhDr. Irena Příkazská

Pedagogicko-psychologická
poradna
Plzeň

V Plzni 26. 10. 2021

Obsah

1. Anotace	3
2. Strukturovaný popis organizace	3
3. Slovní popis organizace	3
4. Popis příkladů inspirativní praxe	4
4.1. Cíl podpory	5
4.2. Forma podpory	5
4.3. Hlavní přínos	6
4.4. Zdroj financování	6
5. Rizika a příležitosti zvoleného postupu	6
6. Závěry	6
7. Přílohy	7

1. Anotace

Každý člověk je jedinečná bytost, mnohdy disponuje i velkým nadáním, dispozicemi či talentem, ale k jeho objevení někdy vede dlouhá a velmi trnitá cesta. Někteří jedinci své okolí upozorní spíše tím, co jim nejde než tím, v čem v budoucnosti vyniknou. Je otázkou všímavosti a dobré vůle okolí, zda je v jejich nadání podpoří či nikoliv. Zda si budou všimnout spíše negativních projevů, nebo budou hledat cestu k objevení schopností, ve kterých jedinec vyniká nad ostatními.

2. Strukturovaný popis organizace

Název organizace	Pedagogicko – psychologická poradna Plzeň
Typ organizace	Příspěvková organizace
Specifika organizace	Školské poradenské zařízení
Cílová skupina - charakteristika	Děti, žáci, studenti
Sídlo organizace	Plzeň, Částkova 78
Webová stránka	www.pepor-plzen.cz

3. Slovní popis organizace

Pedagogicko-psychologická poradna Plzeňského kraje (dále jen PPP PK) je samostatné poradenské zařízení. Je zřízena podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 129/2000Sb., o krajích / krajské zařízení/, ve znění pozdějších předpisů. Její činnost je legislativně zakotvena ve:

vyhlášce č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů,

vyhlášce č. 27/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

V souladu s cíli „Koncepce nových forem práce pedagogicko-psychologického poradenství ve vztahu k sociální prevenci a prevenci kriminality, sleduje a působí formou intervenčních a terapeutických činností a aktivit v oblasti primární prevence sociálně patologických jevů. Cíle a rámec aktivit je v souladu s metodickými pokyny MŠMT ČR. PPP PK je součástí krajského akčního plánu PK (KAP) a VIZE 2035. Jsme zapojeni v projektu Talent PK, kde se každoročně účastníme testování nadaných žáků a studentů v PK Spolupracujeme velmi úzce s NPI ČR, ZČU v Plzni, neziskovými organizacemi jako je Člověk v tísni, Tady a teď, Totem, dále pak se subjekty zaměřenými na primární prevenci sociálně patologických jevů. Velmi úzká spolupráce je také s lékaři různých odborností, například s psychiatry, neurology apod. Velmi úzce spolupracujeme s orgány sociálně právní ochrany dítěte, s Policií ČR. Naše spektrum spolupráce je velmi rozsáhlé s ohledem na pestrobarevnost poskytovaných služeb.

4. Popis příkladů inspirativní praxe

Jak je již patrné z textu výše, naše zařízení se snaží svou činností přispívat k naplnění vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů v mezích principu rovných příležitostí. Klienti k nám přicházejí z různých důvodů. Není to vždy jen zájem o zjištění potenciálního nadání. Lze říci, že většinou se naopak jedná o zakázky spojené s potřebou zmapovat a zjistit příčinu obtíží, které dítěti brání v hladkém průběhu vzdělávání a plnohodnotné výchovy. Někdy se však stává, že na cestě vedoucí ke zjištění příčiny problému, objevíme vlohy, dispozice či nadání v určité oblasti či oboru. V těchto případech se jedná o dvojí výjimečnost.

Uvedu příklady:

1. Student konzervatoře reprezentující v nadnárodních hudebních soutěžích a studující 2 střední školy najednou. Bylo potřeba upravit vzdělávací podmínky tak, aby zvládal naplňovat rozsah ŠVP školy číslo 1 i číslo 2, reprezentovat a připravovat se na reprezentaci, ale zároveň, aby nedocházelo k jeho extrémnímu přetěžování. V tomto případě se jednalo o případ výjimečně nadaného studenta.
2. Žák víceletého gymnázia s diagnostikovaným ADHD a Aspergerovým syndromem, s vysoce nadprůměrným IQ. Trpěl úzkostmi a obsesemi, obtížně komunikoval s okolím, ale svými znalostmi dějin, matematickými schopnostmi a znalostmi v oblasti přírodních věd vynikal nad ostatní žáky. Měl výrazné potíže ve psaní a čtení, byla mu diagnostikována dyslexie, dysgrafie a dysortografie. Byl v péči psychiatra, bral léky. Po vzájemné dohodě všech zúčastněných došlo k nastavení vhodných vzdělávacích parametrů. Ve třídě fungoval asistent pedagoga.
Ve spolupráci s rodiči, lékařem a pedagogy školy se nám podařilo, že došlo k postupnému snižování medikace, chlapec se začal více zapojovat do dění ve třídě, reprezentoval v olympiádách, ale zároveň jsme se věnovali kompenzaci specifických poruch učení. Rovněž byla zavedena taková pravidla, která upravovala režim žáka s ohledem na jeho poruchu koncentrace pozornosti a aktivity s hyperaktivitou. Zde hovoříme o dvojí výjimečnosti.
3. Dítě v předškolním věku s diagnostikovaným ADHD a Aspergerovým syndromem. Nerespektovalo pokyny dospělé osoby, nesoustředilo se na samostatnou práci, nepracovalo ve skupině, ignorovalo řízenou činnost. Vynikalo v počtech a ve hře na klavír. ADHD lékařem korigováno léky s ohledem na možnost úrazu. Následně doporučeno využít možnosti asistenta pedagoga v 1. třídě ZŠ. Vzhledem k individuálnímu nastavení parametrů výuky dle potřeb dítěte, je možno dítě vzdělávat plnohodnotně ve všech oblastech a posilovat jeho výjimečné dovednosti tak, aby bylo spokojené v bezpečí a rozvíjelo své schopnosti. Zároveň se pracuje s osobností dítěte a fixací korektních vzorců chování. I zde se jedná o dvojí výjimečnost.
4. V letošním roce v období rozvolnění protiepidemických opatření jsme pilotně ve spolupráci s NPI ČR a Plzeňským krajem oslovili 7 vybraných škol s návrhem na pilotní screeningové testování potenciálně nadaných žáků. Do testování se zapojilo 6 škol. Častěji, než tomu bylo v minulosti, jsme se setkali s nesouhlasným postojem rodičů s testováním nadání. Jednak nevnímali, že by ze závěru, kdy by dítě bylo hodnoceno jako nadané, pro ně či jejich dítě plynuly významnější výhody a jednak po dlouhé době lockdownu, upřednostňovali spíše pravidelnou prezenční formu docházky bez přerušení výuky na testování.
5. V posledních letech jsme zapojeni do testování nadaných a talentovaných žáků a studentů v rámci Kempů PK, kde jsou žáci a studenti s výjimečným nadáním, kteří se účastní krajských, národních i nadnárodních olympiád v různých oborech. Zastoupení jsou hudebníci, sportovci, přírodovědci, matematici, fyzici. Kempů se účastní účastní

s velkým nadšením a oblibou, protože mají možnost dozvědět se a vyzkoušet si nové věci ve svém oboru, případně se v rámci Kempů mohou setkat s různými osobnostmi, které v rámci oboru jejich nadání dosáhly významného úspěchu.

V rámci testování těchto žáků a studentů zjišťujeme nejen kognitivní schopnosti, ale všímáme si také osobnostních rysů. V případě, že navnímáme rizikové faktory, umožňujeme všem možnost dlouhodobější spolupráce s naším poradenským zařízením, případně zprostředkováváme kontakt na odborníky mimo školství. Je totiž známou skutečností, že nadaný člověk mívá dost často obtíže se zvládnutím zvýšené zátěže, případně má obtíže s udržováním a navazováním vztahů s vrstevníky a podobně.

Uvedené příklady jsou jen zrnkem písku v moři všech našich aktivit a opečovávaných klientů. Vždy a za všech okolností nám jde o nejlepší zájem dítěte a jeho budoucí uplatnitelnost a spokojenost v životě.

Co se týče vyhledávání potenciálních talentů a nadaných dětí, žáků a studentů, ta má v poradenské praxi své limity. Jednak je to pravděpodobně zájem rodičů a jednak je to šíře rozsahu oblastí kompetencí školských poradenských zařízení, která v podstatě neumožňuje věnovat se této jedné oblasti více do hloubky. Výraznou komplikací je mimo jiné i nedostatek odborných kapacit a nezbytnost přednostně zajistit podpůrná opatření do výuky znevýhodněným žákům a těm, kterým hrozí školní neúspěch, v časovém limitu, vymezeném zákonem a vyhláškou.

Co se týče otázky zájmu rodičů o podporu nadání, tam se setkáváme v podstatě s několika postoji. Jeden žádá vyšetření nadání a podporu do výuky s místy, i velmi ambiciózním očekáváním a požadavky na podporu.

Jiný pohled rodičů je opatrnější a sděluje: jsme rádi, že máme šikovné dítě, ale nechceme, aby bylo přetížené a zavázané účastí v soutěžích a olympiádách. Chceme, aby vše, co dělá, dělalo pořádně, ale s radostí. A další pohled je ten, že respektujeme přání našeho dítěte, které se nechce nijak a nikde zviditelňovat. Nadání svého dítěte pak hodlají podporovat a rozvíjet bez podpory další osoby a izolovaně.

4.1. Cíl podpory

Dle zjištěných skutečností nastavit takové parametry vzdělávání a podpory dítěte, žáka, studenta, aby mohl efektivně rozvíjet svůj potenciál, ale zároveň nebyl limitován či znevýhodňován rozsahem „nových“ povinností. Podporovat jeho zdravé sebepojetí, schopnost objektivní sebereflexe a vytvořit podmínky pro kvalitní zapojení do běžného kolektivu třídy a následně do běžného života. Rozvíjet nejen nadání, ale pracovat i s případnými obtížemi. Naučit dítě pracovat s chybou. Nenechat jej žít v bublině vlastní výjimečnosti a nedotknutelnosti.

4.2. Forma podpory

Individuální, zaměřená na diagnostiku, popis závěrů a terapeutickou podporu, případně dlouhodobou práci v rámci efektivního seberozvoje a práci s rodinou. Hledání cesty k úspěšnému životu.

Skupinová, sledující zapojení nadaného žáka do kolektivu běžné školní třídy a vytvoření příznivého klimatu, vedoucího k podpoře a vzájemného přijetí případných odlišností. Dále pak skupinová práce se skupinou nadaných žáků. Hledání cesty k úspěšnému životu i k sobě samým.

4.3. Hlavní přínos

Hlavním přínosem je podle mého názoru spokojený člověk, který může být s ohledem na své schopnosti přínosem pro celou společnost případně pro její část.

4.4. Zdroj financování

Veškeré služby poskytované naší poradnou jsou zcela zdarma. Kempy jsou financovány naším zřizovatelem. Podpora ve výuce je v některých případech financována jako podpůrné opatření, dle parametrů Vyhlášky č. 27/2016 Sb.

5. Rizika a příležitosti zvoleného postupu

Stejně tak jako přínos, vnímáme i možná rizika dopadu. Jednak nejsme schopni, s ohledem na výše popsané skutečnosti, zjistit a vyčíslit reálná čísla nadaných a talentovaných žáků, protože k tomu je potřeba součinnosti a souhlasu všech zúčastněných stran. Dále pak je potřeba říci, že téma nadání, ačkoliv se stále vyvíjí rozsah a vymezení pojmu nadaný žák, stále se domnívám, že jsou jisté nuance v jeho vnímání a pojetí, a to jak laickou, tak i odbornou veřejností. Je to problém obtížně uchopitelný. Někdo vnímá jako nadaného jedničkáře, někdo projeví své dovednosti a nadání při určitém konkrétním aktu, nějaké činnosti a zapíše se do povědomí lidí pouze jedním svým dílem či činem. Jiný je úžasný hudebník, skvělý sportovec či malíř, ale při změření kognitivních schopností, vyjdou hodnoty srovnatelné s průměrem či dokonce podprůměrem ve srovnání s běžnou populací v příslušné věkové kategorii. Je potřeba zmínit i skutečnost, že mnohdy, zejména v případech dvojí výjimečnosti, je potřeba více než na rozvoj nadání a výjimečných schopností, pomýšlet na kompenzaci obtíží, které jsou příčinou školního neúspěchu a selhávání dítěte ve škole, jakož i nepřijetím ze strany kolektivu třídy, případně i některých pedagogů. Je potřeba vždy velmi individuálně a velmi citlivě nastavit pravidla a postupy tak, aby výsledný efekt přinesl užitek a úlevu dítěti, nikoliv přinesl zlepšení statistického údaje vypovídajícího o počtu nadaných v daném regionu. Problémem může být například také identifikace nadání u sociálně znevýhodněných dětí, žáků a studentů. Celé situaci by rozhodně pomohla větší angažovanost škol a pedagogů, což však v poslední době je jen s obtížemi reálné a realizovatelné. Nabízený nástroj IDENA, určený pedagogům, ve valné většině školy odmítají používat. Ptáme-li se proč, většinou odpoví, že nemají prostor ve své práci učit se novým věcem, a že tento druh diagnostiky do jejich profese nepatří. Většinou se zaměřují na oblast pedagogické diagnostiky v případech žáků, kteří jsou ohroženi selháním a školní neúspěšností.

6. Závěry

Závěrem je třeba říci, že přes veškerá úskalí v oblasti identifikace a podpory nadání jsme pevně přesvědčeni, že tato oblast snažení má velký význam. Budeme dělat maximum možného, abychom v této aktivitě pokračovali dále a pokusíme se, ve spolupráci s našimi partnery a zřizovatelem, maximálně zapojit i všechny, nebo alespoň většinu škol v našem regionu. Věříme, že ve spolupráci s naším zřizovatelem a NPI ČR budeme postupně získávat nejen nové zkušenosti, ale podaří se nám zapojit také širší nepedagogickou veřejnost. V neposlední řadě doufáme v podporu v oblasti posílení personálních kapacit našeho školského poradenského zařízení, abychom se mohli plně věnovat všem kategoriím podpory dětí, žáků a studentů bez výrazných limitů a obav z nedodržení zákonných lhůt. Mohu říci za svou osobu i za své kolegy a kolegyně, že nejlepší zájem dítěte je pro nás to nejdůležitější. Šťastné, spokojené dítě, které si najde svou cestu životem bez větších karambolů, člověk, který najde uplatnění a má pocit sounáležitosti a vlastní důležitosti, sebepřijetí a přijetí okolím, to je to oč tu běží – to je smyslem naší práce. Proto budeme společně doufat v příznivý vývoj

nejen současné epidemické situace, ale také v příznivý vývoj trendů obecného mínění a vůle ke spolupráci.

7. Přílohy

Nepřikládáme, neboť některé dokumenty jsou součástí spisu klienta a jsou považovány na důvěrné, tudíž nemáme právo je poskytovat dalším osobám. Závěrečné a hodnoticí zprávy z Kempů jsou k dispozici u pořadatele akce.